

[Anker Lau.]

næringsretten og erhvervsfriheden såvel overfor monopoliseringsbestræbelserne som overfor socialiseringspolitikken — med andre ord skal det være en lov, der holder folkets næringsveje åbne under fri og lige konkurrence og beskytter det jævne, brede erhvervsliv og dets mellemstandsbefolkning mod såvel socialismens som monopolismens dræbende favntag.

Den kontrol, der herefter bliver at udøve, kan indskrænkes til de enkelte områder, hvor koncentreret og mere eller mindre monopoliseret stordrift er teknisk begrundet og samfundsmæssigt nødvendig.

Den målsætning, som den højtærede handelsminister har fremhævet i sin fremsættelsestale, kan jeg på de fleste områder anerkende, men jeg nærer i høj grad tvivl om, at lovforslaget er vejen til dette mål.

I denne forbindelse vil jeg gerne fremhæve nogle citater — og jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et citat her og lidt senere i talen — fra den højtærede handelsministers fremsættelsestale. Det hedder her om målsætningen:

„Målet må være at værne erhvervslivet mod at blive bundet og bastet af aftaler, kvoteringsystemer og faste avancer“.

Man kunne jo her spørge, om det er bedre for erhvervsfriheden, at alt dette sker ved påbud fra staten gennem et såkaldt kontrolråd. Det er da noget, vi allesammen har erfaring for, at når priskontrolrådet skal tage sig af et område indenfor erhvervslivet, er det netop fordeling, ensartethed, faste priser, fortjenester og avancer, der bliver resultatet, og det forandrer det foreliggende lovforslag jo ikke. Med andre ord: statsindgrebene virker ganske som en konkurrencebegrænsende aftale.

Videre hedder det i fremsættelsestalen:

„Skal initiativ og foretagsomhed have mulighed for at udfolde sig, må der søges skabt garantier for, at monopoler og truste ikke ved urimelige metoder hindrer andre i at drive erhverv. Det må være et mål for lovgivningen at sikre den frie erhvervsudøvelse, således at adgangen til erhverv ikke unødigt hindres, og således at konkurrencen udspiller sig under lige vilkår.“

Hvis der ikke skjuler sig nogle hensigter under udtrykkene „urimelige metoder“ og

„ikke unødigt hindres“, kunne jeg næsten ikke selv have sagt det bedre.

Ja, jeg kunne fortsætte med oplæsning af den højtærede ministers tale, hvori målsætningen angives, men jeg vil blot spørge, om den højtærede minister mener, at befolkningen skal kunne nære tillid til en sådan kærlighedserklæring til næringsfriheden og andre liberale principper, sålænge man kun tilstræber kontrol, sålænge man kun tilstræber det, der hidtil har været priskontrolrådets ønsker og praksis, og sålænge man ikke, hvad også den sidste taler var inde på, med eet eneste ord tager afstand fra de mælkeordninger, som i øjeblikket behandles i en ministeriel kommission, og som er et monument for det stik modsatte af det, den højtærede minister angiver som denne lovs målsætning. Eller er det muligt, at man kan opfatte den højtærede ministers udtalelser som et tilsagn om, at man nu vil være med til at liberalisere på dette område? Så vil der meget snart blive lejlighed dertil; kommissionen afslutter formentlig sit arbejde i løbet af ret kort tid.

Også kommissionen har naturligvis søgt efter et kriterium for målsætningen. Her stiller man det således op, at man har haft valget mellem hele fire, for det første effektiviteten, for det andet at undgå urimelige monopolfortjenester, for det tredje den størst mulige erhvervsfrihed og for det fjerde bevarelse af en talstærk, selvstændig mellemstand. Kommissionen er naturligvis klar over, at hvis man vil give dem alle lige vægt, kan flere af dem komme i konflikt med hinanden. Det finder iøvrigt udtryk i betænkningen, side 65, hvorfra jeg gerne vil have lov til at citere følgende:

„Men i andre tilfælde kan der være indbyrdes modstrid mellem målsætningerne, således at den størst mulige effektivitet eksempelvis kun kan opnås på bekostning af en vis begrænsning af erhvervsfriheden eller samtidig med, at det bliver vanskeligt at undgå monopolprægede avancer.“

Her er et af de steder, hvor man antyder, at monopollet kan være mere effektivt end friheden. Jeg er ganske uenig i denne betragtning, men herom senere.

På side 66 kommer kommissionen til det resultat, at spørgsmålet om målsætningen er af politisk karakter, men vælger dog at bygge på den forudsætning, at der især vil